

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ GENEL YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ^{1*}

Süheyla GÖKSOY^{2**}

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün 2017 yılında yayımladığı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri belgesinde yer alan öğretmenlik ana yeterlik alanları ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ve deneyimlerini ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğinin; meslek bilgisi, mesleki beceri ve mesleki tutumlarıyla ilgili kendilerini yeterli ve yetersiz gördükleri alanları belirlemek hedeflenmiştir. Ayrıca ortaya çıkan yetersizlikleri gidermek için yapılması gerekenleri belirlemek amaçlanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı içerisinde olgu bilim deseni tercih edilmiş ve betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Bolu'da görevli okul öncesi öğretmenleri ve okul yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu uygun örnekleme tekniği ile oluşturulmuştur. Araştırmanın bulgularında katılımcıların, meslek bilgileri konusunda kendilerini, yeterli gördükleri, sürekli öğrenme içinde oldukları görülmüştür. Alan bilgisi anlamında iyi durumda olduklarını, iletişim ve etkileşim yönlerinin güçlü olduğu görülmüştür. Mesleki bilgilerindeki eksiklikleri gidermek için çoğunlukla internet kullanarak, uzman desteği alarak, meslektaşlarıyla paylaşarak ve sosyal medyadan yararlanarak çözüm buldukları anlaşılmaktadır. Pozitif bakış açısına sahip olmaları ve mesleklerini isteyerek seçmiş olmaları çok önemli görülmektedir. Mesleki becerileriyle ilgili kendilerini değerlendirdiklerinde, düzeye uygun öğretim içerikleri tasarladıklarını ve uygun öğrenme ortamı oluşturabildikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Yeterlik, Okul Öncesi Eğitim

DETERMINING THE PROFESSIONAL GENERAL COMPETENCIES OF PRE-SCHOOL TEACHERS

ABSTRACT

The main purpose of this research is to make pre-school teachers self-evaluate regarding the main proficiency fields of teaching, which are included in the General Competencies for Teaching Profession document published in 2017 by the Ministry of National Education, General Directorate of Teacher Training and Development. In this direction, it is aimed to determine the areas that pre-school teachers consider themselves competent and inadequate regarding the professional knowledge, professional skills and professional attitudes of the teaching profession and what they need to do to overcome the inadequacy. Qualitative research approach and descriptive analysis method were used and phenomenology design was adopted in the research. The sample consists of a group selected from these teachers. In the study, it was determined that the participants considered themselves competent in their professional knowledge, they were in continuous learning, and the participants stated that their field knowledge was high and their communication and interaction aspects were strong. They said that they found a solution mostly by using the internet, getting expert support, sharing with their colleagues and making use of social media to eliminate the deficiencies in their professional knowledge. At this point, it is considered very important for teachers to have a positive perspective and to have chosen their profession voluntarily. When they evaluated themselves about their professional skills, they said that they could design instructional content appropriate for the level and create an appropriate learning environment.

Key Words: Professional Competencies, Pre-School Teaching

Önerilen Atıf (ÖRNEĞİ):

Göksoy, S. (2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Genel Yeterliklerinin Belirlenmesi. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)/ International Journal of Leadership Training (IJOLT)*, 6(2), 1-13.
<https://trdoi.org/10.26023458/uled.1203921>

^{1*} Yazarın 2022-Bahar döneminde bitirdiği Tezsiz Yüksek Lisans projesinden üretilmiştir.

^{2**} Okul Müdür, shyl.gksy@gmail.com ,MEB, ORCID ID: 0000-0001-5170-9042

1.PROBLEM DURUMU

Yeterlilik, Türk Dil Kurumu'na göre, yeterli olma durumu, yeterlik, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet, yeterlik, görevini yerine getirme gücü, kıfayet, yeterlik olarak belirtilmiştir (tdk.gov.tr, 2022). Bireylerin belli bir performansını başarılı olarak yapması için kendine olan inancına ya da kendi yargısına öz yeterlilik denmektedir (Kansu ve Sayar, 2018). Günümüzde yapılandırmacılık felsefesine uygun olarak geliştirilen eğitim programları aracılığıyla kendi kişisel gelişimlerini sağlayan, tüm gelişim alanlarında kendine yeter bireyler yetiştirmenin önemi üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Son yıllarda araştırmacılar, öğrenci başarısı ile üç yeterlik türü arasında ilişkiler bulunduğunu belirlemiş olup, bunları öğrenci öz yeterliliği, öğretmen öz yeterlilik algısı ve okulun toplam yeterliliği olarak açıklamışlardır. Kişilerin okul hayatlarında akademik başarının önemli olduğu kadar, yaşam becerilerinin de önemli olduğu bilinmektedir (Arseven, 2016). Öğretmen yeterliliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

Bireylerin bir görevi tamamladıklarında etkililiklerini değerlendirmesi ya da bireylerin bir belli uğraşı başardıklarında yeteneklerine yönelik algıları olan öz güveninde yine iş hayatında bireyi oldukça ciddi şekilde etkilediği görülmüştür. Yüksek özgüven sahibi kişilerin düşük anksiyete düzeyleri, daha yüksek iş tatmini, genel hayattan tatmin ve yönetsel stresle daha iyi baş edebilmeleri iş hayatlarında ve istihdam edilmelerinde büyük bir avantaj sağlamaktadır (Durmaz ve Ören, 2017).

Öğretmen yetiştirme bir toplum için çok önemlidir. İyi öğretmen yetiştiren toplumlar iyi bir felsefeye sahip olur ve toplum bu felsefeyle biçimlenir. Biçimlenen felsefe toplumu peşine takar ve toplum onu yaşar. Bu bakımdan öğretmen hem toplum için hem de toplumun felsefesi ve kültürü için çabalar (Sönmez, 2014). Kazanılan yeterlikleri öğretmenler sadece bilgiyle değil aynı zamanda deneyimlerle edinirler. Yaşamış oldukları farklı coğrafyaları, farklı felsefe ve kültürleri birleştirerek mesleki yeterliliklerini geliştirmeye çalışırlar. Bu bakımdan öğretmen insanların iyi bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekmektedir (Atmaca, 2020). Etkili bir öğretmede bulunması gereken özellikler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (Çelikten, 2005):

- Farklı görüş, inanç ve gruplara karşı uzlaştırıcı ve saygılıdır.
- Temizlik ve düzene, kılık ve kıyafete özen gösterir.
- Eleştirilmeye ve kendini geliştirmeye açıktır.
- Okulu ve sınıfı kişisel sorunları ile oyalamaz.
- Öğrencileri güdülemeye yönelik özellikler taşır.
- Öğrenciyi destekleyici, onlardan yüksek başarı beklentisi içinde ve başarı odaklıdır.
- Düşünce ve davranışlarıyla öğrenciler için iyi bir modeldir.
- Öğrencilere karşı davranışlarında hoşgörülü, güler yüzlü ve sevecendir.
- Öğrencilere karşı güvenilir, objektif, sırdaş, dürüst ve dosttur.
- Sınıfta yapıcı eğitsel ve yapıcı bir disiplin sistemi oluşturur.
- Lider özellikleri taşır.
- Öğrencileri, velileri ve çevresini başarılı bir şekilde etkiler.
- Hakemlik, objektiflik, arabuluculuk özelliklerine sahiptir.
- Cesaretlendirici ve destekleyicidir.
- Sevecen, esprili ve anlayışlıdır.
- Sorunlardan yakınmakla zaman kaybetmez bunun yerine çözüm bulmak için gayret gösterir.
- Verdiği ödevleri düzenli olarak kontrol eder.

Millî Eğitim Bakanlığının 03.02.2022 tarihinde yayımladığı 7354 Sayılı Öğretmenlik Meslek Kanununda (MEB, 2022) öğretmenlik mesleğinin tanımını, görev sorumluluklarını, öğretmenlik mesleği ile ilgili gerekli yeterlikleri, görev alanları ile kariyerini şu şekilde açıklamaktadır: Öğretmenlik, eğitim ve öğretim ile bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini, Türk Millî Eğitiminin amaçları ve temel ilkeleri ile öğretmenlik mesleği etik ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdür. Öğretmenlerin çalışma şartları, eğitimde kalitenin yükseltilmesi için belirlenen amaçları gerçekleştirmek üzere düzenlenir. Öğretmenlik mesleğine hazırlık; genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon/öğretmenlik meslek bilgisi ile sağlanır. Öğretmenlik mesleği; aday öğretmenlik döneminden sonra öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere üç kariyer basamağına ayrılır. Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon/öğretmenlik meslek bilgisi bakımından aranacak nitelikler Millî Eğitim Bakanlığınca tespit olunur denilmektedir.

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün 2017 yılında yayınladığı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri belgesinde: Yeterlik alanı; belirli bir alanda birbiriyle ilişkili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği yapılardır. Yeterlik ise; bir işi etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir. Yine bu kapsamda yeterlik göstergeleri de yeterliklere sahip olabilmeye düzeyini ortaya koyan bilgi, beceri, tutum ve davranışlardır. Millî Eğitim Bakanlığı öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri kapsamında bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve sosyal alanlarda, bilgi, beceri, tutum ve değerler ile ilgili yeterlik alanları, yeterlik ve yeterlik göstergeleri belirlemiştir. Bakanlığın belirlediği öğretmenlik ana yeterlik alanları; kişisel ve mesleki değerler- mesleki gelişim, öğrenciyi tanıma, öğrenme ve öğretme süreci, öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul aile toplum ilişkileri ve program ve içerik bilgisidir. Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen bu altı ana yeterlik alanlarına ilaveten, 31 alt yeterlik alanı ve 233 performans göstergesi de mevcuttur. Öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecinde öğretmen yeterlikleri; hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede (akademik derslerin içeriklerinde, öğretmenlik uygulamasında) öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerinde, öğretmen istihdamında, öğretmenlerin kariyer gelişimi ödüllendirilmelerinde, aday öğretmen yetiştirilme sürecinde, öğretmen performans ve öğretmen öz değerlendirme olmak üzere birçok kullanım alanı söz konusudur.

1.1. Araştırmanın Amacı

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü 2017 yılında Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri belgesinde ana yeterlik alanlarını belirlenmiştir. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğinin; meslek bilgisi, mesleki beceri ve mesleki tutumlarıyla ilgili kendilerini yeterli ve yetersiz gördükleri alanları ve yetersizliği gidermek için yapmaları gerekenleri belirlemek temel amaç olarak bu çalışmada belirlenmiştir. Belirtilen bu temel amaç etrafında bazı alt amaçlar da ortaya konulmuştur. Bunlar:

- 1- Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki bilgiye ilişkin görüşleri nedir?
- 2- Öğretmenlerin öğretmenlerinin mesleki beceriye ilişkin görüşleri nedir
- 3- Öğretmenlerin öğretmenlerinin mesleki tutuma ilişkin görüşleri nedir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın, okul öncesi öğretmenlerinin meslekleriyle ilgili bilgi, beceri ve tutumlarının belirlenmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Millî Eğitim Sisteminde, en küçük yaş grubu olan 3-6 yaş çocuklarının eğitimiyle ilgilenen öğretmenlerin, mesleklerine olan bakış açılarını görmeyi sağlamaktadır. Alan bilgileri ve alan yeterliliklerinin ne düzeyde olduğu, eksikleri gidermek için hangi stratejilerini kullandıkları araştırılmaktadır. Okul öncesinde öğretmenin, pozitif ve duygusal boyutunun da gözlemlendiği araştırma, programın ve mevzuatın değişmesi bakımından öneri niteliğinde söylemler içermektedir. Bu çalışma, güncel olan MEB yönetmeliğine bağlı olarak sahadaki uygulamacıların deneyim ve görüşlerini ortaya çıkarmaya çalıştığı için özgün kabul edilebilir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tercih edilmiştir. Bu türden analizlerde araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme veya gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir. Olgu bilim (fenomenoloji) desenin kullanıldığı araştırmada derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmayı sağlamaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2018).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Bolu il merkezinde bulunan bağımsız anaokullarında ve ilkokullar bünyesinde bulunan anasınıflarında çalışan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubunu ise bu öğretmenlerden seçilen örneklem grubu oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ebeveynlerin eğitim ve gelir düzeylerinin farklı olduğu okullar mümkün olduğunca çalışmaya katılmışlardır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kodu	Yaşı	Mesleki Kıdemi	Cinsiyeti	Çalıştığı Okul Türü	Eğitim Düzeyi
K1	37	16	Kadın	Devlet	Lisans
K2	39	22	Kadın	Devlet	Lisans
K3	39	13	Kadın	Devlet	Lisans
K4	35	13	Kadın	Devlet	Lisans
K5	40	18	Kadın	Devlet	Lisans
K6	49	16	Kadın	Devlet	Lisans
K7	42	13	Kadın	Devlet	Lisans
K8	35	13	Kadın	Devlet	Lisans
K9	39	16	Kadın	Devlet	Lisans
K10	39	16	Kadın	Devlet	Lisans
K11	47	23	Kadın	Devlet	Lisans
K12	45	15	Kadın	Devlet	Lisans
K13	36	11	Kadın	Devlet	Lisans
K14	24	1	Kadın	Devlet	Lisans
K15	38	16	Kadın	Devlet	Lisans
K16	36	14	Kadın	Devlet	Lisans
K17	41	19	Kadın	Devlet	Lisans
K18	29	8	Kadın	Devlet	Lisans
K19	26	5	Kadın	Devlet	Lisans
K20	38	13	Kadın	Devlet	Lisans
K21	38	16	Kadın	Devlet	Lisans

Araştırma grubundaki okul öncesi öğretmenlerinin özellikleri, çoğunluğunun anaokulunda çalışması, kadın olmaları ve lisans mezunu olmalarıdır. Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı temel eğitim kurumlarında görev yapan 21 okul öncesi eğitim öğretmeniyle çalışma yapılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 37,71'dir. Mesleki kıdem ortalaması ise 14,1'dir.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğretmenlerle görüşme yapılacak zaman, randevu olarak belirlenmiştir. Soruların cevapları görüşme yapılırken yazılı olarak alınmıştır. Katılımcılara sorulan sorular aşağıda verilmiştir:

- Mesleki beceri olarak kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? Yeterli beceriye sahip misiniz?
- Hangi mesleki becerileriniz daha güçlü? Bunları güçlendirmek için neler yaptınız-yapıyorsunuz?
- Hangi mesleki becerileriniz daha zayıf? Neden zayıf kaldığını düşünüyorsunuz? Bu zayıf becerileri güçlendirmeye uğraşıyor musunuz? Evet ise, neler yapıyorsunuz?
- Meslek bilgisi olarak kendinizi yeterli görüyor musunuz?
- (Hayır ise) hangi alanlarda daha çok yetersizliğini hissediyorsunuz? Bu yetersizliği daha çok hangi durumlarda fark ediyorsunuz?
- Meslek bilgisi olarak kendinizi yetersiz gördüğünüz durumlarda neler yapıyorsunuz? Bu durum derslere ve mesleğinize nasıl yansıyor?
- Yaptığınız mesleğe karşı genel tutumunuz nasıldır?
- Yaptığınız işi seviyor musunuz? Sıkıldığınız oluyor mu? Fırsat bulsanız başka bransa ya da mesleğe geçer misiniz? Neden?

Verilerin toplanması aşamasında görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Bu tür görüşmelerde, görüşmenin bazı kısımları yapılandırılmış, bazı kısımları

yapılandırılmamış ve bireyin serbest tepki vermesine olanak sağlayan sorulardan oluşur. Veri toplama sürecinde imkânı olan katılımcılarla yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Veri toplama aracı hazırlanırken eğitim bilimleri alanında uzman iki akademisyenden görüş alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırma için toplanan verilerin incelenmesi ve analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Verilerinin analizi kapsamında katılımcılara ait görüşme formları araştırmacı tarafından okunarak, elde edilen bilgiler çözümlenerek kodlanmış ve belirlenen başlıklar altında incelenmiştir. Sonrasında kategorilere ait dağılımlar, çalışma kapsamında hazırlanan tablolar halinde gösterilerek ve katılımcıların açıklamalarında kullandıkları gerekçeler dikkate alınarak araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin üç tema altında toplandığı görülmektedir. Bunlar sırasıyla Meslek Bilgisi, Mesleki Beceri ve Mesleki Tutum şeklindedir.

3.1. Meslek Bilgisi

İlk tema olan Meslek Bilgisinin içerisinde üç alt kategori söz konusudur. Bunlar sırasıyla Mesleki Bilgide Yeterli Görülen Alanlar, Mesleki Bilgide Yetersiz Görülen Alanlar ve Mesleki Bilgide Yetersiz Görülen Alanlar İçin Yapılanlar şeklindedir. Meslek Bilgisi temasına ait kategori ve kodları gösteren dağılım, Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Meslek Bilgisi Temasına Ait Kategori ve Kodlar

TEMA	KATEGORİ	KODLAR
Meslek Bilgisi	Mesleki Bilgide Yeterli Görülen Alanlar	Sürekli öğrenme
		Teorik bilgileri uygulama
		İletişim ve etkileşim
		Alan bilgisi ve eğitimi
		Mevzuat bilgisi
		Güncel Konular
	Mesleki Bilgide Yetersiz Görülen Alanlar	Destekleyici beceriler (Enstrüman çalma, drama vb.)
		Bireysel öğrenmeleri planlayamama
		Fırsat eşitliği oluşturma
		Olumlu davranış kazandırma
		Yeni yaklaşımları uygulama
		Hak ve sorumluluklar
	Mesleki Bilgide Yetersiz Görülen Alanlar İçin Yapılanlar	Akademik beceriler kazandırma
		Teknolojik yenilikleri takip
		Kriz yönetimi
		İlk yardım
		İnternet kaynaklarından yararlanma
		Çeşitli eğitimlere katılmaya çalışma
	Meslektaş dayanışması	
	Kitaplardan-kaynaklardan yararlanma	
	Sosyal medyadan yararlanma	
	Zümre işbirliği	
	Uzmanları takip	
	Öğrenilen bilgileri uygulamaya çalışma	
	Başkalarının deneyiminden yararlanma	
	İyi uygulamaları inceleme	

3.1.1. Mesleki Bilgide Yeterli Görülen Alanlar

Meslek Bilgisi temasının ilk kategorisi öğretmenlerin mesleki bilgide kendilerini yeterli gördükleri alanlar şeklinde belirlenmiştir. Bu kategorinin altında yer alan kodlara bakıldığında sürekli öğrenme, teorik bilgileri uygulama, iletişim ve etkileşim, alan bilgisi ve eğitimi gibi konularda öğretmenlerin kendilerini yeterli bir düzeyde gördükleri görülmektedir. K1, K8, K11, K14 kodlu katılımcıların ifadelerinde meslek içerisinde sürekli öğrenmenin ve güncel gelişmeler konusunda öğretmenlerin kendilerini yenilemelerinin mesleki bilgide kendilerini yeterli görmelerini sağladığı anlaşılmaktadır. Sürekli öğrenme ve kendini geliştirme anlayışı öğretmenlerin dinamik bir meslek hayatı içerisinde olmalarını sağladığı için bu konuda atılan adımların meslek bilgisini de artırdığı ifade edilebilir. Bu konuda bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Mesleki alandaki tecrübelerime dayanarak kendime oldukça çok güvenirim. Ancak sürekli değişim ve gelişim halinde alanımızla ilgili geliştirmeye çabalarım. [K-1]

Alan ve alan eğitimi bilgilerimin yeterli olduğunu düşünüyorum. Ancak her bilginin değişebileceğini göz önünde bulundurarak bu konularda kendi gayret ediyorum. Kendimi tekrarlamamak adına zaman zaman farklı makaleleri okumaya çalışıyorum farklı ülkelerde okul öncesi eğitimi alanına adına yapılan yaklaşımlara göz atıyorum. [K-8]

Sürekli mesleki anlamda kendini ileriye taşımaya çalışan öğretmenlerin yüksek öğrenme motivasyonu meslek bilgisi konusunda arayış içerisinde olmalarına da yardımcı olmaktadır. K8 ve K10 kodlu katılımcıların alan bilgisi ve eğitimi konusunda yeterli olduklarını belirtmeleri ile mesleki olarak kendilerini iyi durumda gördüklerini düşündürmektedir. Bunu sağlamak için alanlarıyla ilgili makaleleri okumaları kendilerini tekrar etmemelerini sağlamaktadır. K4 kodlu katılımcı, yaptığı etkinliklerle çocuklara daha fazla deneyim yaşattığını, çocuk ile iletişim ve etkileşim konularının önemini belirtmiştir. Bununla birlikte öğretmenimiz, çocukların iletişimle ilgili duygusal gereksinimlerine cevap verme konusunda mesleğe ilk başladığı yıllara göre kendini daha verimli hissettiğini söylemiştir. K1 kodlu katılımcı teorik bilgileri uygulamaya aktarma konusunda kendine güvendiğini belirterek sürekli değişim ve gelişim halinde olduğunu, eksiklerini giderme hususunda gelişme çabası içinde olduğunu söylemiştir.

3.1.2. Mesleki Bilgide Yetersiz Görülen Alanlar

Meslek Bilgisi temasının ikinci kategorisi öğretmenlerin mesleki bilgide kendilerini yetersiz gördükleri alanlar şeklinde belirlenmiştir. Bu alanlar mevzuat bilgisi, güncel konular, destekleyici beceriler (enstrüman çalma, drama vb.), bireysel öğrenmeleri planlayamama, fırsat eşitliği oluşturma, olumlu davranış kazandırma, yeni yaklaşımları uygulama, hak ve sorumluluklar, akademik beceriler kazandırma, teknolojik yenilikleri takip, kriz yönetimi ve ilk yardım olarak görülmektedir. K1, K2, K3, K8, K9, K11, K12 ve K15 kodlu katılımcıların ortak noktada birleştiği konu, mevzuat bilgisi olarak kendilerini yetersiz görmeleridir. Mevzuat konusunda daha çok kendilerini yakından ilgilendiren konuları takip ettiklerini ve bilgileri güncel tutma konusunda geriden geldiklerini söylemişlerdir. Bilgi eksikliklerinin olduğunu, bunun sebebinin ise sürekli mevzuat değişimlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Mevzuat bilgimi güncel tutmak konusunda biraz geriden geliyor olabilirim. Mevzuattan daha çok beni yakından ilgilendiren konuları takip ediyorum. [K-8]

Akademik beceriler kazandırma etkinliklerini çeşitlendirmekte sıkıntı yaşadığımı fark ediyorum. Ayrıca mevzuat bilgisinde de yetersiz kaldığımı hissediyorum. [K-15]

Mevzuat bilgisi temasında sonra en fazla yetersiz görülen alanın destekleyici beceriler olduğu sonucu çıkmıştır. Bunlar herhangi bir enstrüman çalmadaki yetersizlik ve drama uygulamaları konusundaki eksiklik olarak belirtilmiştir. K3, K7, K11, K13, K15, K19 kodlu katılımcılar, müzik ve nota bilmediklerini ve müzik aleti çalamadıklarını söylemişlerdir. Okul öncesi öğretmenleri bir müzik aleti kullanmaları düşünmektedirler. Ayrıca ritim çalışmalarının eğitimi alınmadan öğrenilmesinin zor olduğu, izlenen videoların da bu konuda öğretici olmadığı belirtilmektedir. K19 kodlu katılımcı, alanının okul öncesi eğitim olması nedeniyle birçok konuda kendini yeterli gördüğünü, ancak sınıfta drama etkinlikleri yaparken eksikleri olduğunu söylemiştir. Teorik olarak yeterli olduğunu ve zamanla drama etkinliklerinde deneyim kazanacağını düşünmektedir. K5 kodlu okul öncesi öğretmenine kendini yetersiz gördükleri alanlar sorulduğunda, özel gereksinimli çocuklarla ilgilenirken diğer çocukların gereksinimlerine yeteri kadar zaman ayıramadığı konusunda, öğrenme ve fırsat eşitliği sunmada zorluk yaşadığını söylemiştir. Bu durumda bireysel öğrenmelerini planlayamamaktadır.

K6 kodlu katılımcı, ailelerin çocuklarına olumlu davranış kazandırmada üzerlerine düşen görevleri yapmalarını nedeniyle zorlandığını, K10 kodlu katılımcı, öğretmenlerin hak ve sorumlulukları bilme konusunda eksikliğini gördüğünü söylemiştir. K15 kodlu katılımcı, okul öncesinde çok önemli olan akademik becerilerin çeşitlendirilmesinde sıkıntı yaşadığını fark ettiğini, K20 kodlu katılımcı, gelişen teknolojik yenilikler karşısında zaman zaman yetersizlik hissettiğini belirtmiştir. Ayrıca K21 kodlu katılımcı günümüz dünyasında çok önemli yeri olan kriz yönetimi ve ilk yardım uygulamalarında eksikliklerini aşağıdaki gibi belirtmiştir.

Tam anlamıyla mesleki anlamda yeterliyim diyemem. Genelde kriz yönetimlerinde biraz daha sakin olmam gerektiğine inanıyorum. Öğrenciler zarar görecektir diye çok korkuyorum bununla başa çıkmayı öğrenmem gerekir ya da ilk yardım gerektiren durumlarda. [K-21]

3.1.3. Yetersiz Görülen Alanlar İçin Yapılanlar

Meslek Bilgisi temasının üçüncü kategorisi öğretmenlerin yetersiz gördükleri alanlar için yapılanlar şeklinde belirlenmiştir. Bu kategorinin altında yer alan kodlara bakıldığında internet kaynaklarından yararlanma, çeşitli eğitimlere katılmaya çalışma, meslektaş dayanışması, kitaplardan-kaynaklardan yararlanma, sosyal medyadan yararlanma, zümre işbirliği uzmanları takip, öğrenilen bilgileri uygulamaya çalışma, başkalarının deneyiminden yararlanma, iyi uygulamaları inceleme olarak görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerine mesleki bilgi konusunda yetersiz gördükleri alanları için yaptıklarının neler olduğu sorulduğunda, K1, K2, K4, K6, K10, K18, K19 kodlu katılımcıların internet kaynaklarından yararlandıkları görülmüştür. İlgilerini çeken konulardaki araştırmaları internet üzerinden yaptıkları çoğunluklar kullandıkları yol olarak bilinmektedir. K1, K2, K7, K16, K19 kodlu katılımcılar yeni gördükleri ve keşfettileri bir uygulamayı araştırdıktan sonra konuyla ilgili eğitimlere katılmaya çalıştıklarını, konferans ve panelleri araştırarak kendilerini yenilediklerini söylemişlerdir. Okul öncesi öğretmenleri, meslektaş dayanışmasının, uzmanları takip etmenin ve zümre işbirliğinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bununla ilgili katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Meslek bilgisi olarak kendimi yetersiz görmüyorum. Ancak yenilik ve eğitim sistemi ile ilgili konferans ya da eğitimlere katılıyorum. Mesleki bilgisine güvendiğim ya da bu alanda uzman olan kişilerin paylaşımlarını dikkate alıyorum. Güvendiğim sosyal medya ve çeşitli eğitim kanallarını takip ediyorum. [K-15]

Meslek bilgisi olarak kendimi yetersiz gördüğüm durumlarda internetten araştırma yapıyorum. Zümrelerim ile fikir alışverişi yapıyorum. Üniversiteden sınıf arkadaşlarım ile görüşerek konuşuyoruz ve fikir alışverişinde bulunuyoruz. [K-3]

Meslek bilgisi olarak kendimi sınıf içinde yaşanan bir durumda yetersiz olduğumda içgüdümlü hareket edip doğru davranışı yapmaya çalışıyorum. Sonrasında bu konu ile ilgili araştırmalar yapıyorum. En çok faydalandığım on-line eğitimler ve on-line kaynaklar. Bunun dışında meslek bilgisi ile ilgili edindiğim kitaplar ve branş arkadaşlarımdan bilgi ve deneyiminden faydalanıyorum. Yetersiz olduğumu düşündüğüm alanlardaki açığı çaba göstererek kapatmaya çalışıyorum. [K-4]

Sınıf içi ve sınıf dışı ortamlar oluşturmaya çalışıyorum. Araştırmalar yapıp arkadaşlarla da görüşüp fikir alışverişi yapıyorum. Mesleğime katkı sağladığı düşüncesindeyim çocukların ölçme değerlendirmelerini yaparken farklı ölçeklerde kullanmaya özen gösteriyorum. [K-5]

K4, K8, K15, K16, K19 kodlu katılımcıların ortak noktada buldukları konu alanlarıyla ilgili kitaplardan ya da kaynaklardan yararlandıkları yönündedir. Başkalarının deneyimlerinden yararlanmanın önemi üzerinde durulmuştur. Online eğitimler ve sosyal medya kullanımı fazla olmakla birlikte iyi örnekleri inceleme ve model alma, yetersizlikleri gidermek için sıklıkla kullanılan uygulamalardır.

3.2. Mesleki Beceri

İkinci tema olan Mesleki becerinin içerisinde iki alt kategori söz konusudur. Bunlar yeterli görülen beceriler ve yetersiz görülen beceriler şeklindedir. Mesleki beceri temasına ait kategori ve kodları gösteren dağılım, Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Meslek Bilgisi Temasına Ait Kategori ve Kodlar

TEMA	KATEGORİ	KODLAR
MESLEKİ BECERİ	Yeterli Görülen Beceriler	Davranış yönetimi
		Düzeğe uygun öğretim içerikleri-etkinlikleri tasarlamak (deney, drama vb.)
		Uygun öğrenme ortamı oluşturabilme
		Plan-program oluşturabilme
		Uygun ölçme-değerlendirme
		Etkili iletişim-gözlem becerisi
		Çevresel şartlara hakimiyet
		21. yy becerileri
		Kuralların öğretilmesi
		Ölçme-değerlendirme
	Yetersiz Görülen Beceriler	Düşündürme-sorgulama-hayal gücü
		İşbirliği-el becerileri
		Ölçme-değerlendirme
		Öğrenme ortamı oluşturma
		Öğretme sürecini yönetme
		Çeşitli Sanatsal beceriler-zekâ oyunları
		Teknolojik Ürünleri Kullanma
		Doğa temelli etkinlikler
		Yaratıcı düşünme

3.2.1. Mesleki Beceride Yeterli Görülen Alanlar

Mesleki Beceri temasının ilk kategorisi öğretmenlerin mesleki beceride kendilerini yeterli gördükleri alanlar şeklinde belirlenmiştir. Bu kategorinin altında yer alan kodlara bakıldığında, davranış yönetimi, düzeğe uygun öğretim içerikleri-etkinlikleri tasarlamak (deney, drama vb.), uygun öğrenme ortamı oluşturabilme, plan-program oluşturabilme, uygun ölçme-değerlendirme, etkili iletişim-gözlem becerisi çevresel şartlara hakimiyet, 21. yy becerileri, kuralların öğretilmesi, ölçme-değerlendirme, düşündürme-sorgulama-hayal gücü, işbirliği-el becerileri gibi konularda öğretmenlerin kendilerini yeterli bir düzeyde gördükleri görülmektedir. K1, K4, K8, K10, K12, K14, K15, K16, K17 kodlu katılımcılar, çocukların yaş seviyelerine uygun öğretim programları oluşturmak ve süreci yönetmek konusunda iyi olduklarını düşünmektedirler. Eğitim etkinlikleri planlarken çocukların düzeyine uygun deney, drama gibi yöntemleri kullandıklarını söylemişlerdir. Atölye çalışmalarının ve seminerlerin mesleki becerileri geliştirme yönünden etkili olduğu bilinmektedir. Okul öncesi eğitimde, çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak öğretmen tarafından plan hazırlanması ya da yazılmasının, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulması bakımından önemi büyüktür. Öğrenme şekillerinin farklılık gösterdiği dönem olması nedeniyle uyaran çeşitliliğine dikkat edilmesi gerekmektedir. Öğretmenin alanıyla ilgili öğrenme süreçlerini bilmesi ve sınıfının eğitim ihtiyaçlarını doğru tespit etmesiyle plan hazırlaması gerekmektedir. Ölçme değerlendirme yapabilme yeterliliğine sahip olması belirtilen özelliklerden olmaktadır. Bununla ilgili katılımcıların görüşleri şu şekilde alınmıştır.

Plan program yazabilme yeteneğine sahip olduğumu düşünüyorum. Her yaşa uygun plan yazabilirim. Bununla ilgili kendim yıllık planlar aylık günlük planlar yazmayı planlıyorum. Farklı öğrenme ortamları oluşturabilmek adına çaba sarf ediyorum. Ölçme değerlendirme yapabildiğimi düşünüyorum. [K-9]

Eğitim öğretimi öğrencilerimin ilgi alanlarına hazır bulunuşluklarına, yaş gelişim düzeylerine uygun hazırlamaya özen gösteriyorum. Öğrenme sürecini de en uygun şekilde planlamaya ve uygulamaya dikkat ediyorum. Uygun ölçme değerlendirme teknikleri ile uygulamaları mı değerlendirmeye özen gösteriyorum. [K-10]

Öğrenme öğretme sürecini yönetmenin öneminden bahsedilmiş olup, uzun süre aynı ortamda çalışmanın, çevre şartlarına hâkim olma konusunda etkisi vurgulanmıştır. 21. Yüzyıl becerilerini geliştirmek için sorumluluk verdiklerini, işbirliğiyle el becerisini geliştirici çalışmalar yaptıklarını, liderlikle ilgili çalışmalar yaptıklarını ve üretkenlik etkinlikleri yaptıklarını yazmışlardır.

3.2.2. Mesleki Beceride Yetersiz Görülen Alanlar

Mesleki Beceri temasının ikinci kategorisi öğretmenlerin mesleki beceride kendilerini yetersiz gördükleri alanlar şeklinde belirlenmiştir. Bu kategorinin altında yer alan kodlara bakıldığında, ölçme-değerlendirme, öğrenme ortamı oluşturma, öğretme sürecini yönetme, çeşitli sanatsal beceriler-zekâ oyunları, teknolojik ürünleri kullanma, doğa temelli etkinlikler, yaratıcı düşünme olarak belirlenmiştir. Katılımcılara mesleki beceri yönünden zayıf kaldıkları alanlar sorulduğunda K3, K5, K6, K10, K13, K15 ve K18 kodlu katılımcılar çeşitli sanatsal becerilerinin eksikliğinden bahsetmişlerdir. Bunlar nota bilmemek, müzik aleti çalamamak, farklı projeler yapmaya zaman bulamamak, zekâ oyunlarını öğrenememek, sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle öğrenme ortamı hazırlayamamak olarak, ortak söylemde buluşulmuştur. Üniversitede alınan eğitimleri daha çeşitli ve sanatsal becerileri destekleyecek nitelikte olması gerektiği vurgulanmıştır. Katılımcıların ölçme değerlendirme becerilerinin zayıf olduğunu anlatmaları, okul öncesi eğitim programında güncellemeler yapılırken bu konuya önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. K6, K11, K12 kodlu katılımcılar, öğrenme ortamını hazırlamakta sorun yaşadıklarını, nedeninin ise ikili öğretim olmasının ve sınıflarını başka şube ile paylaşmanın olduğunu belirtmişlerdir. Bazı ifadeler aşağıda değerlendirilmiştir.

Öğrenme ortamlarını daha aktif kullanabileceğim farklı materyaller ile düzenleyebileceğim çocukların da rahat deneyim kazanacağı bir sınıf düzeni oluşturmak da zorlanıyorum. Bunda da en önemli etken küçük sınıflar ve ikili Öğretim yapılması. Kendimce düzenlediğim bir merkez diğer öğretmenin ya da öğrencilerin işleyişine uymayabiliyor. [K-11]

Öğrenme ortamı oluştururken bazen İsteddiğimi yapamayabiliyorum. Çünkü ikili öğretim olduğundan diğer öğretmenin düzenini bozmamaya çalışıyorum. [K-12]

4.3. Mesleki Tutum

Üçüncü tema olan Mesleki Tutum içerisinde iki alt kategori söz konusudur. Bunlar ‘Olumlu Tutum Ortaya Çıkaran Faktörler’ ve ‘Olumsuz Tutum Ortaya Çıkaran Faktörler’ şeklindedir. Mesleki Tutum temasına ait kategori ve kodları gösteren dağılım, Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Meslek Tutum Temasına Ait Kategori ve Kodlar

TEMA	KATEGORİ	KOD
MESLEKİ TUTUM	Olumlu Tutum Ortaya Çıkaran Faktörler	Sevmek, değerli bulmak
		Pozitiflik, enerji
		Milli değer odaklılık
		Sabır gerektirmesi
		Eğlenceli olması
		Çocuklara yeni şeyler öğretmek
		Etkili iletişim
		Çocuklara okulu sevdirmek
		Kişisel gelişim
		Çocuklarla vakit geçirmek
	Olumsuz Tutum Ortaya Çıkaran Faktörler	Teneffüs olmaması ve fazla iş yükü
		İnsanların okul öncesi öğretmenliğe olumsuz bakışı
		Kalabalık sınıflar
		Ailelerle ilgili durumlar
		Bürokratik-prosedürel konular

4.3.1. Olumlu Tutum Ortaya Çıkaran Faktörler

Mesleki Tutum temasının ilk kategorisi öğretmenlerin mesleki olarak ‘Olumlu Tutum Ortaya Çıkaran Faktörler’ şeklinde belirlenmiştir. Bu kategorinin altında yer alan kodlara bakıldığında, sevmek, değerli bulmak, pozitiflik, enerji, milli değer odaklılık, sabır gerektirmesi, eğlenceli olması, çocuklara yeni şeyler öğretmek, etkili iletişim, çocuklara okulu sevdirmek, kişisel gelişim, çocuklarla vakit geçirmek şeklinde belirlenmiştir. K1, K2, K3, K4, K8, K9, K11, K12, K16, K17, K20, K21 kodlu katılımcılar mesleklerini çok sevdiklerini ve değerli bulduklarını

söylemişlerdir. Kendilerine ve öğrencilerine yeni şeyler katmanın çabası içinde olduklarını, okula, eğitime karşı olumlu bakış açısı geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Çocukların masum dünyalarına dokunmanın önemli olduğunu, pozitif bakış açısıyla hareket ettiklerini vurgulamışlardır. Ayrıca çocukların hesapsız, kitapsız, önyargısız olmalarının kendilerine rahat çalışma ortamı sağlamalarından bahsetmektedirler. İletişimin ve model olmanın önemine yer verilerek, milli manevi değerleri kazandırmayla ilgili katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Mesleğimi gerçekten çok seviyorum. Öğretmenlik mesleği idealimde olan bilinçli bir şekilde seçtiğim etkilendiğim öğretmenlerim sonucunda seçtim. Olumlama yaparak öğrenci Merkezli tutum sergilerim. Milli ve manevi değerlere önem veririm. Türklük duygusunu çocukların içselleştirmesi önemlidir. Bununla ilgili çizgi film tiyatro-sinema kısa filmler seyrettirerek bunu drama pandomim yolu ile ifade etmeleri ve öğrenmeleri önemlidir. Bireysel farklılıklara önem veririm. İletişim becerilerinin gelişmesi için sosyal ortamlar yaratır aile ile birlikte işbirliği yaparım. [K-2]

Milli manevi değerlere ve aynı zamanda iletişim ve işbirliğine önem veririm. Bu tutum ve değerleri kazandırabileceğimiz en etkili yaş grubu doğru eğitimle birlikte okul öncesi eğitimidir. Öğrenciye olan yaklaşımımız davranışlarımız gelecekte o öğrencilerin başkalarına olan davranışlarını etkileyecektir. [K-14]

K10 kodlu katılımcı çocuklarla vakit geçirmenin, onlara öğretmenin ve onlardan öğrenmenin kendisine mutluluk verdiğini söylemiştir. Ayrıca kişisel gelişimin önemi üzerinde durulmuş olup işlerinin sabır gerektirdiğini söylemişlerdir

4.3.2. Olumsuz Tutum Ortaya Çıkartan Faktörler

Mesleki Tutum temasının ikinci kategorisi öğretmenlerin mesleki olarak ‘Olumsuz Tutum Ortaya Çıkartan Faktörler’ şeklinde belirlenmiştir. Bu kategorinin altında yer alan kodlara bakıldığında, tenneffüs olmaması ve fazla iş yükü, insanların okul öncesi öğretmenliğe olumsuz bakışı, kalabalık sınıflar, ailelerle ilgili durumlar, bürokratik-prosedürel konular şeklinde belirlenmiştir. Katılımcıların diğer insanların okul öncesi eğitime bakış açılarının olumsuz olmasından söz etmeleri, sık görülen bir durumdur. Toplumsal algının, erken çocukluk eğitimi değil de çocuk bakıcılığı yönünde olması, öğretmenlerin alanlarına karşı olan motivasyonunu düşürmektedir. Çözüm olarak velilere, erken çocukluk eğitimi programları verilmesi olarak belirtilmiştir. Ailelerle ilgili durumlar çocuğun gelişiminin desteklenmemesi yönünde olmaktadır. Ayrıca kalabalık sınıflarda eğitim vermenin zorluğu ve az mevcutlu sınıf özlemi öne çıkmaktadır. Evrak yükünden de söz edilmiş olup, tenneffüs ya da dinlenme arasının olmaması öğretmenleri zorlamaktadır.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Dünyanın birçok ülkesinde öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler toplumsal ve teknolojik değişimlerin de etkisiyle standartlaştırılmıştır. Ülkemizde ise yüzyıllardır yapılagelen eğitim reformlarının yanı sıra, 1998 yılında eğitim fakültelerinin programları güncellenmiş, 2002’de ise MEB tarafından öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikleri içeren “Öğretmen Genel Yeterlilikleri” belgesi yayınlanmıştır. Söz konusu belge 2006’da güncellenmiş ve 2017’de ise son halini almıştır (Nayman, 2020). Öğretmenlerin, günümüz dünyasında önemli ve etik bir mesleği yapmalarından dolayı, nitelikli eğitim almaları gerekmektedir. Öğretmenler, nitelikli, etik ve yüksek standartlarda hizmet sunabilmek için diğer profesyoneller gibi mesleki gelişim faaliyetlerine katılırlar. Günümüz dünyasında en üst miktarda bilgi üretimi söz konusu olup, öğretmenlerin güncel olması için mesleki gelişim faaliyetlerine katılımları gereklilik arz etmektedir. Mesleki bilgi alanında yeterli görülen alanların başında sürekli değişim ve gelişim içinde olduklarını belirtmeleri alanlarıyla ilgili pozitif bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir. Her yıl bir önceki yılı tekrarlamamaları ve kendilerini yenilemek adına gayret içinde olmaları tükenmişlik yaşanmasını engellemektedir. Özel gereksinimli, kaynaştırma öğrencileriyle çalışırken zorlanmaları, diğer çocuklarla eşit eğitim fırsatı sağlayamamaktan dolayı kaygı duymaktadırlar. Katılımcıların kişilikleri ve alanlarına karşı olan duygularıyla öz değerlendirme yapmaları büyük ölçüde yeterli oldukları yönündedir. Alan yazında yapılan bir araştırmada, pozitif kişilik tipleri baskın öğretmenlerin öğrenme ve öğretme motivasyonları, meslek bağlılıkları, mesleğe aidiyet duyguları, örgütsel vatandaşlıkları, öğrencilerle ve meslektaşları ile olan iletişim becerileri ve profesyonel mesleki davranış geliştirme kapasiteleri daha yüksek düzeyde oluşmakta olduğunu gözlenmiştir (Atmaca, 2020).

Öğretmen yeterlikleri tanımlanırken, öğretmenlerin mesleğinin etkili ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi için, sahip olması gerekenlerin bilgi, beceri ve tutumlar olduğu ifade edilmektedir. Böylece eğitimde istenilen hedeflere ulaşılması, öğretmenlerin yeterlik ve nitelikleriyle ilişkili görülmekte, yapılan yeniliklerin ancak öğretmenler aracılığıyla hayata geçirilebileceği vurgulanmaktadır (Tosuntaş, 2020). Mesleki bilgileriyle ilgili yetersiz görülen alanlar için yapılanlara bakıldığında en fazla internetten faydalanma, meslektaş dayanışması, kitap ve kaynaklardan faydalanma, sosyal medya kullanımı üzerinde durulmuştur. Gözlem yönteminin kullanılması, zümrelerin dayanışması ve örnek olay incelemeleri de belirtilen yöntemlerdendir. Mesleki beceri ile ilgili, almış oldukları lisans eğitiminin, daha çok uygulamaya dönük ve çok yönlü olması gerektiğini söylemişlerdir. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri çerçevesinde öğretmenin olumlu kişilik yapısına sahip, bilimsel ve bireysel gelişime açık ve bunun yanında öğretmenlik meslek becerilerinde yetkin olması gerekmektedir. Öğretmenin bu yeterliklere sahip olmasında ise öğretmen yetiştirme sorumluluğunu üstlenen üniversite eğitim fakültelerinin önemli bir işlevi bulunmaktadır (Karlıdağ ve Sağlam, 2021).

Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğretmenlere mesleki becerilerini gösterme konusunda zorluk oluşturduğu bilinmektedir. Bazı okullarda sınıf mevcutlarının fazla olmasının yanında öğrenci olmadığı için, norm fazlası durumuna düşen öğretmenler de bulunmaktadır. Bu durumda çağ nüfusuna uygun olacak şekilde kayıt bölgeleri oluşturulmalıdır. Türk eğitim sisteminde sorulan sorulardan biri, eğitim sistemi içerisinde yeterli öğretmenin bulunup bulunmadığıdır. Türkiye’de mevcut öğretmen sayıları, öğretmen başına düşen öğrenci sayıları, öğretmen başına düşen ortalama ders saati, bölgelere göre öğretmen dağılımı, öğretmenlerin kademelere ve alanlara göre dağılımı, öğretmenlerin resmi ve özel kurumlar arasındaki dağılımı, öğretmenlerin görevlendirilme biçimleri ve öğretmenlerin bölgeler arasında yer değiştirmeleri üzerinde durulan konulardır (Düşkün, 2021). Katılımcıların alan eğitimlerini aldıkları üniversitede, öğretmenlik uygulaması derslerinin, öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum kazandırmasının önemini belirttikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının mesleği sevmelerini ve öz yeterlik inançlarının artmasını; kendilerini tanımlarını, öğrencileri daha yakından tanıyarak onların gelişim özelliklerini bilmelerini ve bireysel farklılıklarını dikkate almalarını sağlamasının beklendiği bulunmuştur (Uysal, 2018). Eğitimde verimliliği ve kaliteyi artırma, öğretmenlerin yeterlik ve performans düzeylerinin yüksek olması ile orantılıdır. Bu kalitenin artırılması ve verimliliğin sürekli olarak sağlanması da öğretmenlerin doğru, tutarlı, güvenilir ve etkin bir şekilde izlenmesi ve değerlendirilmesine bağlıdır. Öğretmenlerin almış oldukları eğitim sistemlerinden elden edilen diploma ve sertifikalar öğretmen istihdamında ve öğretmenlerin mesleki gelişiminde kullanılabilir. Bu ihtiyaçtan hareketle öğretmen mesleği genel yeterlikleri temelli bir öğretmen yeterlik düzeyi değerlendirmesi ve mesleki gelişim eğitimleri planlanması üzerine bir sistem önerisi sunulmaktadır (Baldu, 2014)

Katılımcı öğretmenlerin, üniversitede aldıkları eğitimin, okurken yeterli olduğunu düşündüklerini, fakat çalışmaya başladıktan sonra durumların değiştiğini belirttikleri görülmüştür. Yapılan akademik çalışmalardan elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları hem genel anlamda hem de bütün alt boyutlarda öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri bakımından kendilerini öğretmenlerden daha yeterli görmektedirler (Gelen ve Özer 2008). Eğitim ortamını hazırlama, plan, program yapma ve öğrenme öğretme sürecini yönetme alanlarında çocukların seviyelerini uygun çalışmalar yaptıklarını söylemeleri, milli eğitim sisteminde uygulana programın anlaşılır olduğunu göstermektedir. Yapılan bir araştırmada eğitimin davranış değiştirme süreci olarak tanımlanması, eğitim programının dinamik ve sürekli bir yaşantılar bütünü olarak görülmesine ve program geliştirme çalışmalarında ağırlığın öğretme-öğrenme süreçleri üzerinde yoğunlaşmasına yol açmıştır. Okul öncesi çocuklarının yapacakları etkinlikleri planlarken, yaratıcı yenilikçi eğitim becerileri ile zenginleştirilmiş eğitim ortamları hazırlama konusunda öz güveni yüksek olan katılımcıların 21. yüzyıl becerileri konusunda da bilgi sahibi oldukları gözlenmiştir. Eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri, yaratıcı düşünme ve yeniliği uygulama becerileri, iletişim ve işbirliği becerileri, öğrenme ve yenilik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerini kapsayan çalışmalarını yürüttükleri belirtilmiştir.

Mesleğe karşı genel tutumlarının olumlu ve pozitif olduğu görülmüştür. Meslek seçiminde çoğunun istekli olduğu, bilerek alanı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Çocuklarla aynı dili konuşmak, onların seviyesine inerek iletişim kurmak, onların gelişimlerini izlemek, ilk öğretmenleri olmak gibi duyguları yaşamaktan gurur duyduklarını belirtmektedirler. Küçük yaş gruplarına eğitim vermekle sorumlu olan anaokulu öğretmenin öncelikli olarak özverili ve sabırlı olması beklenmektedir. Meslek profesyonellerinde aranan diğer nitelikler şunlardır;

Farklı yaş gruplarına hitap edebilmeyi sağlayan mükemmel sözlü iletişim kabiliyetine sahip olmak, iyi bir diksiyona sahip olmak ve dış görünümüne özen göstermek, uzun süre küçük yaş grubu çocuklara eğitim

verebilecek dinamik yapıya sahip olmak, iyi bir gözlem yeteneği sergilemek, güler yüzlü olmak (kariyer.net). Uzun bir süreci kapsayan eğitim-öğretim faaliyetleri büyük ölçüde öğretmenlerle öğrencilerin etkileşimine dayanmaktadır. Öğrenci ve öğretmenlerin kişilik tipleri bu etkileşimin odağında bulunmaktadır ve bu tiplerin süreçte önemli yer tuttuğu düşünülmektedir (Atmaca, 2020). Eğitim ortamını hazırlama, plan, program yapma ve öğrenme öğretme sürecini yönetme alanlarında çocukların seviyelerini uygun çalışmalar yaptıklarını söylemeleri, milli eğitim sisteminde uygulana programın anlaşılır olduğunu göstermektedir. Yapılan bir araştırmada eğitimin davranış değiştirme süreci olarak tanımlanması, eğitim programının dinamik ve sürekli bir yaşantılar bütünü olarak görülmesine ve program geliştirme çalışmalarında ağırlığın öğretme-öğrenme süreçleri üzerinde yoğunlaşmasına yol açmıştır. Okul öncesi çocuklarının yapacakları etkinlikleri planlarken, yaratıcı yenilikçi eğitim becerileri ile zenginleştirilmiş eğitim ortamları hazırlama konusunda öz güveni yüksek olan katılımcıların 21. yüzyıl becerileri konusunda da bilgi sahibi oldukları gözlenmiştir. Eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri, yaratıcı düşünme ve yeniliği uygulama becerileri, iletişim ve işbirliği becerileri, öğrenme ve yenilik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerini kapsayan çalışmaları yürüttükleri belirtilmiştir.

Mesleğe karşı genel tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Meslek seçiminde çoğunun istekli olduğu, bilerek alanı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Çocuklarla aynı dili konuşmak, onların seviyesine inerek iletişim kurmak, onların gelişimlerini izlemek, ilk öğretmenleri olmak gibi duyguları yaşamaktan gurur duyduklarını belirtmektedirler. Uzun bir süreci kapsayan eğitim-öğretim faaliyetleri büyük ölçüde öğretmenlerle öğrencilerin etkileşimine dayanmaktadır. Öğrenci ve öğretmenlerin kişilik tipleri bu etkileşimin odağında bulunmaktadır ve bu tiplerin süreçte önemli yer tuttuğu düşünülmektedir (Atmaca, 2020). Yapılan araştırmalarda okul öncesi öğretmenler için, ilk çalışmaya başladıkları zaman karşılaştıkları sorunların bazıları eğitim ortamı, öğretmenlik meslek becerileri, meslektaş, okul yönetimi, çocuklar, veliler ve toplum ile ilişkili olduğu gözlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin ilk yıllarındaki öğretmenlik meslek deneyiminde yaşadıkları sorunlarla baş etme yöntemleri incelendiğinde öğretmenlerin en fazla mesleğe başladıklarında edindikleri kısa süreli öğretmenlik deneyimlerinden yararlandıkları görülmüştür. Bunun yanında öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar karşısında deneyimli meslektaşlarına, lisans yıllarında edindikleri kuramsal bilgilere, internete, lisans öğrenimleri sürecinde ders almış oldukları öğretim üyelerine, seminer, konferans, hizmet içi eğitim ve kurslardan edindikleri bilgilere ve rehberlik uzmanlarına başvurdukları görülmüştür (Karlıdağ ve Sağlam, 2021).

Öğretmenlerin kendilerini, olumlu olarak “tutum ve değerler” alanında değerlendirdikleri ve bunu “mesleki beceri” alanının izlediği belirlenmiştir. Öğretmenler “mesleki bilgi” alanındaki yeterliklerini ise diğer iki alana göre daha düşük algılamaktadır. Öğretmenlerin sahip oldukları mesleki genel yeterliklerin farkında olması, buna dayalı olarak eksiklerin belirlenerek kişisel gelişimlerinin sağlanması önem taşımaktadır. Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinde (MEB, 2017) de öğretmenlerin kendilerinden beklenen yeterliklere ilişkin öz değerlendirme yaparak kişisel ve mesleki gelişimlerini planlamaları beklenmektedir (Koçyiğit vd., 2020). Sonuç olarak katılımcıların, meslek bilgileri konusunda kendilerini yeterli gördükleri, sürekli öğrenme içinde oldukları görülmüştür. Alan bilgisi anlamında iyi durumda olduklarını, iletişim ve etkileşim yönlerinin güçlü olduğunu belirtmişlerdir. Mesleki bilgilerindeki eksiklikleri gidermek için çoğunlukla internet kullanarak, uzman desteği alarak, meslektaşlarıyla paylaşarak ve sosyal medyadan yararlanarak çözüm bulduklarını söylemişlerdir. Pozitif bakış açısına sahip olmaları ve mesleklerini isteyerek seçmiş olmaları çok önemli görülmektedir. Mesleki becerileriyle ilgili kendilerini değerlendirdiklerinde, düzeye uygun öğretim içerikleri tasarladıklarını ve uygun öğrenme ortamı oluşturabildiklerini söylemişlerdir. Etkili iletişim ve gözlem becerilerinin olmasının ve düşündürme, sorgulama, hayal gücünün de kullanılması, ifade edilmesinin güçlü yönleri olduğunu belirtmişlerdir. Mesleki tutumlarının, pozitif enerjiye sahip olmaları, işlerini severek ve değerli bularak yapmaları önemli özellikleridir. Çocuklarla vakit geçirmekten ve onlara yeni şeyler öğretmekten, onlardaki ilerlemeyi gözlemlemekten mutlu olduklarını söylemişlerdir.

Öneriler

- Meslek bilgisi temasında, yeterli ve yetersiz görülen alanlara bakıldığında, en çok öğretmenlerin kendilerini, mevzuat bilgisi yönünden zayıf olduklarını söylemeleri gözlenmiştir. Bununla ilgili hem lisans eğitimlerinde hem de mesleğe başladıklarında destekleyici eğitim verilmesi yerinde olacaktır.
- Enstrüman çalma, drama yapma gibi destekleyici becerilerin geliştirilmesi için eğitimlerin yapılması faydalı olacaktır.
- Meslektaş dayanışmasının ve zümre işbirliğinin öneminden bahsedilmesi nedeniyle göreve yeni başlayan öğretmenlerin, tek başlarına olmadıkları kalabalık okullarda çalışmalarının sağlanması faydalı olacaktır.

- Mesleki becerileri konusunda yetersiz görülen alanın çeşitli sanatsal becerilerin eksikliği olması nedeniyle, destekleyici eğitimler verilmesi faydalı olacaktır.
- İnsanların okul öncesi eğitime bakışlarının değişmesi için eğitimler verilmesi. Bakıcı konumunda değil de erken çocukluk eğitimi uzmanı olarak değerlendirilmesinin sağlanması faydalı olacaktır.
- Velilerin okul öncesi eğitim konusunda bilgilendirilmesi faydalı olacaktır.
- Öğretmenlerin kalabalık sınıflarda çalışması, meslekleriyle ilgili olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmaktadır. Sınıf mevcutlarının azaltılması faydalı olacaktır.
- Çağ nüfusu dikkate alınarak kayıt bölgeleri oluşturulması faydalı olacaktır.
- Sınıflardaki teknolojik araçların kullanımının artırılması faydalı olacaktır.
- Sınıflarda çocuklarla yapılan çalışmaların, farklı portallarda (e-twinning vs.) paylaşılabilmesi için eğitim ve teknolojik destek sağlanması faydalı olacaktır.
- Okul öncesinde kullanılan ölçme değerlendirme araçlarıyla ilgili öğretmenlerin sürekli mesleki eğitime (hizmet içi) alınmaları faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Arseven, A. (2016) *Öz yeterlilik: Bir kavram analizi*, *Turkish Studies*, 11(19), 63-80.
- Atmaca, T. (2020). Öğretmenlerin kişilik tipleri ile mesleğe yabancılaşma arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 491-506.
- Buldu, M. (2014) Öğretmen yeterlik düzeyi değerlendirmesi ve mesleki gelişim eğitimleri planlanması üzerine bir öneri. *Milli Eğitim Dergisi*, 43, 114-134.
- Çelikten, M. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Durmaz, Ş. ve Ören, K. (2017). Öz Yeterlilik ve Öz güvenin İşgücü ve İstihdama Etkisine Bir Bakış, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9, 109-120.
- Düşkün, Y. (2021) Türkiye’de öğretmen planlaması ve öğretmenin mesleki güçlenmesi *Eğitim Reformu Girişimi*.
<https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2010/01/Turkiye%E2%80%99de-Ogretmen-Planlamas%C4%B1-ve-Ogretmenin-Mesleki-Guclenmesi-Politika-Onerileri.pdf> adresinden alınmıştır.
- Gelen, İ. ve Özer, B. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 39-55.
- Kansu, A.F. ve Sayar, G.H. (2018). Öz yeterlik, yaşam anlamı ve yaşam bağlılığı kavramları üzerine bir inceleme. *Etkileşim*, 1(1), 78-89.
- Karlıdağ, İ.Ö. ve Sağlam, M. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yaşantılarının ilk yıllarına ilişkin anlatıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(2), 391-430.
- Koçyiğit, M., Erdem, C. ve Eğmir, E. (2020) Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin öz değerlendirmeleri, *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 774 – 799.
- MEB, (2014). *Millî Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği*.
- Nayman, K. (2020). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri kapsamında öğretmen ve okul yöneticilerinin görüş ve deneyimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Sönmez, V. (2014). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Tosuntaş, B. (2020). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin incelenmesi. *Academy Journal of Educational Sciences*, 4(19), 53-61.
- Uysal, A. (2018). *Öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretim döngüleri modelinin uygulanabilirliği ve öğretmenlik mesleği açısından kazandırdıkları*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.